

Sygn. akt III CZ 20/15

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z wniosku G. S.A. w K.

przy uczestnictwie A. S.A. w W.

o rozstrzygnięcie w przedmiocie właściwości sądu polubownego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 maja 2015 r.,

zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 10 lutego 2015 r.,

1) oddała zażalenie;

**2) zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kwotę 900 zł
(dziewięćset) tytułem zwrotu kosztów postępowania.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 10 lutego 2015 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną wnioskodawcy G. SA w K. od postanowienia tego Sądu z dnia 20 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny wskazał, że postępowanie w sprawie toczy się w trybie art. 1180 § 3 k.p.c., wszczęte na wniosek G. S.A., po oddaleniu przez sąd polubowny zarzutu wnioskodawcy braku właściwości sądu polubownego do rozpoznania sprawy z powództwa A. SA w W. przeciwko wnioskodawcy jako pozwanemu, toczącej się przed sądem polubownym.

Postanowieniem z dnia 11 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy oddalił zarzut braku właściwości sądu polubownego, a postanowieniem z dnia 20 października 2014 r. Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie wnioskodawcy.

Skargę kasacyjną wniesioną od tego postanowienia przez wnioskodawcę Sąd Apelacyjny uznał za niedopuszczalną. Stwierdził, że zgodnie z art. 1180 § 3 k.p.c., każda ze stron może wystąpić do sądu o rozstrzygnięcie kwestii właściwości sądu polubownego, jeżeli orzekł on o swojej właściwości odrębnym postanowieniem, a do postępowania przed sądem stosuje się odpowiednio przepisy art. 1207 k.p.c., a więc przepisy o procesie. Nie przesądza to jednak o dopuszczalności skargi kasacyjnej od postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji oddalające zarzut braku właściwości sądu polubownego. Nie jest to bowiem żadne z orzeczeń wskazanych w art. 398¹ § 1 k.p.c., od których przysługuje skarga kasacyjna, a przepis ten który musi być wykładany ściśle.

Okoliczność, że w sprawach ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego przysługuje skarga kasacyjna, nie może mieć wpływu na ocenę dopuszczalności skargi kasacyjnej od postanowienia sądu wydanego na podstawie art. 1180 § 3 zd.5 k.p.c., gdyż w sprawach o uchylenie wyroku sądu polubownego sąd wydaje wyrok, który mieści się w katalogu orzeczeń wskazanych w art. 398¹ § 1 k.p.c., a w sprawie o stwierdzenie niewłaściwości sądu polubownego sąd wydaje postanowienie, od którego służy zażalenie wyraźnie przewidziane w art.

1180 § 3 zd. 5 k.p.c. Regulacja ta byłaby zaś pozbawiona sensu, gdyby na podstawie art. 1180 § 3 zd. 4 w zw. z art. 1207 § 2 k.p.c., do postanowienia wydanego przez sąd drugiej instancji w wyniku zażalenia przewidzianego w art. 1180 § 3 zd. 5 k.p.c., miały zastosowanie przepisy o wyrokach i środkach zaskarżenia właściwych dla wyroków.

Sąd Apelacyjny stwierdził również, że postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie oddalające zarzut braku właściwości sądu polubownego nie jest postanowieniem rozstrzygającym co do istoty sprawy, w rozumieniu art. 398¹ § 1 k.p.c., w którym pojęcie „sprawy” przyjęto w znaczeniu materialnoprawnym, a więc orzeczenia rozstrzygającego istotę sprawy i kończącego sprawę jako pewną całość oddaną pod osąd. Sąd powołał się również na argumenty Sądu Najwyższego zawarte w postanowieniu z dnia 16 października 2014 r. III CZ 39/14 (niepubl.), w którym przyjęto, że nie jest postanowieniem co do istoty sprawy postanowienie w przedmiocie wyłączenia arbitra w postępowaniu polubownym, gdyż toczący się przed sądem polubownym spór, w którym zgłoszono wniosek o wyłączenie arbitra, zakończy się przed sądem państwowym orzeczeniem ze skargi na wyrok sądu polubownego.

W zażaleniu na powyższe postanowienie wnioskodawca zarzucił naruszenie:

1. art. 398⁶ § 2 w zw. z art. 398¹ § 1 w zw. z art. 1180 § 3 zd.4 w zw. z art. 1207 § 2 w zw. z art. 13 § 2 i w zw. z art. 1 k.p.c. przez oczywiście bezzasadne odrzucenie skargi kasacyjnej w wyniku błędnego przyjęcia, że nie przysługuje ona od zaskarżonego postanowienia oraz że nie jest to postanowienie rozstrzygające sprawę co do istoty w znaczeniu materialnoprawnym;
2. naruszenie art. 6 ust.1 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności poprzez naruszenie prawa wnioskodawcy do rozstrzygnięcia sprawy w toku rzetelnego procesu.

Skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez odmowę odrzucenia skargi kasacyjnej i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Uczestnik postępowania w odpowiedzi na zażalenie wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest oczywiście bezzasadne.

Zgodnie z art. 1180 § 3 k.p.c., jeżeli sąd polubowny uzna się za właściwy i orzeka o oddaleniu zarzutu braku swojej właściwości w odrębnym postanowieniu, traktując ten zarzut jako kwestię wstępną, jak to miało miejsce w rozpoznawanej sprawie, każda ze stron może wystąpić o kontrolę tego rozstrzygnięcia przez sąd państwowy, wszczynając w ten sposób postępowanie sądowe w kwestii wstępnej, incydentalnej w stosunku do nadal toczącego się postępowania przed sądem polubownym co do istoty sprawy. Wniesienie bowiem do sądu żądania zbadania zasadności zarzutu braku właściwości sądu polubownego nie wstrzymuje rozpoznania sprawy przez sąd polubowny, który może kontynuować postępowanie arbitrażowe i wydać wyrok kończący sprawę przez jej rozstrzygnięcie co do istoty. Tym samym postępowanie sądowe w przedmiocie zbadania zarzutu niewłaściwości sądu polubownego jest postępowaniem wpadkowym, nie dotyczącym istoty sprawy, a jedynie kwestii wstępnej i incydentalnej. Do postępowania tego, zgodnie z art. 1080 § 3 zd. 4 k.p.c. mają odpowiednie zastosowanie przepisy art. 1207 k.p.c., co oznacza, że postępowanie sądowe o zbadanie zarzutu niewłaściwości sądu polubownego odbywa się według przepisów księgi pierwszej części pierwszej, a więc przepisów o procesie.

Do postępowania tego ma więc zastosowanie przepis szczególny, którym jest art. 398¹ § 1 k.p.c. stanowiący o dopuszczalności skargi kasacyjnej. Wskazane w nim przesłanki dopuszczalności skargi kasacyjnej, które muszą być wykładane ściśle, wyłączają możliwość przyjęcia dopuszczalności skargi kasacyjnej od postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji oddalające zarzut braku właściwości sądu polubownego. Przepis art. 398¹ § 1 k.p.c. stanowi bowiem jednoznacznie, że skarga kasacyjna przysługuje jedynie od wydanego przez sąd drugiej instancji wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie. Nie ulega zaś wątpliwości, że postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji oddalające zarzut niewłaściwości sądu polubownego nie należy do żadnej

z kategorii orzeczeń, o których mowa w art. 398¹ § 1 k.p.c. Nie jest bowiem wyrokiem ani postanowieniem w przedmiocie odrzucenia pozwu ani w przedmiocie umorzenia postępowania i już samo to decyduje o niedopuszczalności zaskarżenia go skargą kasacyjną, niezależnie od tego, czy jest postanowieniem co do istoty sprawy i czy kończy postępowanie w sprawie. Zawarty w art. 398¹ § 1 k.p.c. warunek, by orzeczenie kończyło postępowanie w sprawie dotyczy bowiem jedynie orzeczeń wymienionych w tym przepisie, a więc wyroków sądu drugiej instancji oraz postanowień sądu drugiej instancji, ale tylko wydanych w przedmiocie odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania. Skarga kasacyjna przysługuje zatem tylko od wyroków sądu drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie oraz od postanowień sądu drugiej instancji w przedmiocie odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania, o ile kończą one postępowanie w sprawie. Nie ulega wątpliwości, że postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji oddalające zarzut niewłaściwości sądu polubownego nie jest żadnym z tych orzeczeń, a zatem nie przysługuje od niego skarga kasacyjna.

Z tych przyczyn zarzuty zawarte w pierwszym punkcie zażalenia są oczywiście bezzasadne.

Podobnie bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 6 ust. 1 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności już choćby tylko z tego powodu, że podniesiony przed sądem polubownym zarzut niewłaściwości tego sądu podlega badaniu i rozpoznaniu przez sąd państwowy orzekający w dwóch instancjach, nie może być zatem mowy o pozbawieniu strony prawa do rzetelnego procesu, w rozumieniu powyższego przepisu. Niezależnie od tego, toczący się przed sądem polubownym spór, w którym został zgłoszony zarzut niewłaściwości sądu polubownego, zakończy się wyrokiem tego sądu kończącym sprawę co do istoty, a taki wyrok podlega kontroli sądu powszechnego, zgodnie z zasadami przewidzianymi w art. 1205-1207 k.p.c., w tym także kontroli kasacyjnej. Niedopuszczalność skargi kasacyjnej od postanowienia sądu drugiej instancji wydanego na podstawie art. 1180 § 3 zd. 5 k.p.c. nie ogranicza zatem w żadnym zakresie prawa strony do rzetelnego procesu sądowego.

Biorąc wszystko to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie jako bezzasadne i orzekł o kosztach postępowania zażaleniowego na podstawie art. 98 w zw. z art. 108 § 1, art. 391 § 1, art. 397 § 2, art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c.